

Správa z mobility - Bulharsko

Cesta na juh bola náročná, absolvovali sme do 1 000 km presuny zo Sofie do Starej Zagory na východ a potom do Sandanski na juhozápad.

19. 4. Stara Zagora bolo typické socialistické mesto, s budovami dosť ošarpanými, opravovanými len na niektorých poschodiach. Privítali nás podvečer miestne ženy, zoznámili sme sa aj s ostatnými účastníčkami z Poľska, Česka, Maďarska, spolu sme tvorili 10-členný tím. Pri večeri sme sa neformálne rozprávali o dianí v jednotlivých materských centrách iných krajín.

V Maďarsku pôsobí len niekoľko materských centier, v Miškolci je jedno z najaktívnejších. V Poľsku je viacej skupín, klubov, ktoré nie sú zosieťované. V Česku je 330 MCčiek, ktoré pôsobia v 14 krajoch, koordinované 14 regionálnymi koordinátorkami.

V Starej Zagore sa nachádza 35 tis. rómske sídlisko. Domy nedostavané, ošarpané, niekde sa nachádzali aj smetiská medzi domami, ale ľudia boli veselí, nechali sa fotografovať a mali z toho zábavu. Na pokraji sídliska je vybudované Komunitné centrum, v ktorom majú vybavenie počítačové, diaprojektorom nám sprostredkovali ich činnosti. V strede sídliska sa nachádzalo materské centrum, ktoré malo 2 miestnosti, jedna bola zariadená pre deti. Snažili sa vytvoriť materskú škôlku a tu sa venovali len deťom. Rodičia si deti mohli ráno priniest a na 3 - 4 hodiny boli samé deti bez rodičov. Venovali sa im pracovníčky MCčka, ktoré boli platené z projektu. Druhá miestnosť bola určená na stretnutie sa mamičiek, kde im boli poskytnuté prednášky a pod....

Do ďalšieho mesta trvala cesta 5 hodín, tak som od Markétky z Česka zisťovala, ako fungujú MCčka u nich. Momentálne majú už niekoľko rokov financovanie z Min. práce, soc. vecí a rodiny. Vytvorené Sieť materských center má v tomto roku 10 výročie. Prvé MCčka vznikali pred 20-timi rokmi. Jedna koordinátorka má na starosti od 10 – 30 MCčiek, podľa toho má vytvárané úväzky. Financovanie z ministerstva sa im podarilo presvedčaním o nevyhnutnosti ich pôsobenia. Ak poslanci pochopia zmysel, tak sa snažia financovať nielen regióny, ale aj strechu. Majú vytvorený tréningový systém a trénujú v týchto témach: Rešpektovať a byť rešpektovaný, Kurz efektívneho rodičovstva, Komunikačné zručnosti, Projektový manažment - písanie projektov. Majú akreditovaný kurz Starostlivosť o deti. Na krajoch v krajských strediskách sa snažia vytvoriť si dobré vzťahy, hlavne cez známych. Konkrétne Jihomoravský kraj veľmi podporuje fungovanie MCčiek v regióne, môžu robiť víkendové stretnutia, poradenstvo v oblasti písania projektov, stanov – právna podpora. Ministerstvo chce do budúcnosti, aby sa začali zaoberať kuratelou, čo nemôže byť cesta pôsobenia MCčiek. Nemôžu terénne vyhľadávať problémové deti a rodičov. Môžu pôsobiť len preventívne.

Najvyšší orgán majú Valnú hromadu SMC, ktorá podľa stanov volí predsedu. Aj v posledných voľbách bola zvolená Rut Kolinska, ktorá neustále vyjednáva na ministerstve, (jednoducho, nedá im pokoja). Tréningy pre MCčka robia vyškolené regionálne koordinátorky, ktoré sa podieľajú aj na písaní projektov. Rut sa snaží podporiť každú akciu, ktorú v krajoch organizujú koordinátorky aj MCčka samotné.

Sandanski bolo pekné mestečko, docestovali sme večer až za tmy. Privítali nás bohatou večerou a bulharskými tancami. Na ďalší deň sme išli do materského centra priamo v meste. Bolo to tiež tak akoby materská škôlka a škola, pretože prišli sem deti, ktorým sa Toni a Diana venovali kedykoľvek sem prišli. Toni nám vyrozprávala príbehy detí, s ktorými prichádzajú do kontaktu.

V rómskom sídlisku, ktoré nebolo až také veľké ako v Starej Zagore, sa nachádzali 2 skupiny Rómov. Bohatí, ktorí boli zamestnaní, mali veľké domy, veľmi pekne zariadené vnútri. Vonkajší vzhľad však

bol podobný ako v Starej Zagore (s týmto sme sa stretali aj v rómskej osade v Nitre, kde nedostavané, tehlové domy boli vnútri bohato zariadené).

Chudobní boli väčšinou špinaví, nemajú peniaze na základné potraviny a oblečenie. V niektorých prípadoch to boli chatrče s hlinou na zemi. Toni rozprávala o začiatku jej pôsobenia tu, ktorý bol veľmi ťažký. Najskôr chodila po sídlisku a rozprávala sa s ľuďmi, nedôverovali jej. Deti tu nechodia do školy, niektoré aj keď začnú, tak odchádzajú z nej aj preto, že si nemajú čo obliecť, obuť. Rodičom neprekáža, že nechodia ich deti do škôl. Oni sami nevedia čítať a písať a tak nechávajú deti robiť to, čo sa im chce. Dieťa si povie, že nepôjde do školy, tak matky ich nechávajú doma, nenútia ich do ničoho, deti si robia, čo chcú. Hlavné slovo v rodine má žena (na Slovensku muž). Myslia si, že aj keby boli vzdelané, že nenájdu prácu. Dievčatá sa tu vydávajú veľmi mladé, už ako 13 – 14 – ročné, mimo zákon a zostávajú v tej istej komunite. Štátu nezáleží na tom, že Rómovia nemajú vzdelanie, pretože nemôžu potom zasahovať do štátnych vecí.

Toni tu začala pracovať ako koordinátorka materského centra. Keď videla v akých podmienkach žijú niektoré deti, najskôr sa začala starať o ich oblečenie a priviedla ich do materského centra. Takto sem priviedla aj Dianu, ktorá žila v chatrči, v podmienkach bez vody, kúpeľne. Zohnala jej oblečenie, priviedla ju k myšlienke, že by mohla študovať. Teraz spoločne robia tie isté veci pre ostatné deti. Deti v materskom centre boli od 6 – 12 rokov, veľmi veselé, tešili sa z našej návštevy. Tiež chodievajú do centra bez rodičov. Keď sme sa vybrali do osady, nesmeli sme fotografovať. Podmienky ich života zanechali na nás stopy. Boli sme zamĺknuté. (Joana z Poľska chcela hneď uskutočniť zbierku pre nich.) Bolo práve po daždi, takže celá osada vyzerala veľmi pochmúrne, deti chodiace v niekoľko čísiel väčších topánkach po blate. Toni nás zaviedla ešte do domu, kde staršia žena učila deti hrať na hud. nástroje, mali malý orchester. Dom tiež z vonku tehlový, ale vnútri maličký ale krásne „vydečkovaný“, čistý. Bez vody a kanalizácie. Celá osada bola zásobená vodou len v bandaskách.

Veľký zážitok z pobytu v rómskych osadách nám ale priniesol aj poučenie. Dá sa pracovať aj s takýmito skupinami, hlavne v ich prostredí a spôsobom, ktorý zaujme ich, ale priniesie im aj ovocie. Deti pod dohľadom Toni sa vracajú naspäť do škôl a študujú. Ona komunikuje, prehovára rodičov, stále navštevuje rodiny, ktoré to najviac potrebujú.

Daniela Konečná